

กลองยาวในวิถีวัฒนธรรมของชาวอำเภอลำปำ
จังหวัดมหาสารคาม

Long drums in the culture Ways, Wapipathum
district Mahasarakham province

สิทธิศักดิ์ จำปาแดง¹
Sitthisak Champadaeng

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ประจำคณะวัฒนธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บทคัดย่อ

กลองยาวในวิถีวัฒนธรรมของชาวอำเภอลำปำปทุม ผลการศึกษาพบว่า การละเล่นกลองยาวของชาวอำเภอลำปำปทุม จังหวัดมหาสารคาม เกิดขึ้นมาตั้งแต่โบราณและเล่นสืบทอดรุ่นต่อรุ่นกันมาโดยตลอด จนกระทั่งมานิยมเล่นกันมากเมื่อมีการประกวด กลองยาวในงานประเพณีออนซอนกลองยาวชาวอำเภอลำปำปทุมของดีพื้นบ้านเมื่อปี พ.ศ. 2539 เป็นต้นมาสภาพปัจจุบันการละเล่นและการแข่งขันทางวัฒนธรรมที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม อำเภอลำปำปทุม จังหวัดมหาสารคาม ด้านการผลิต กลองยาว กลุ่มผู้ผลิตกลองยาว 4 กลุ่ม คือ 1) นายเที่ยง พิณฑะปะกัง 2) กลุ่มผลิตกลองยาวบ้านตลาด 3) กลุ่มผลิตกลองยาวบ้านโคก 4) กลุ่มผลิตกลองยาวบ้านจอกขวาง การผลิตกลองยาวในยุคแรก ใช้วิธีการผลิตแบบภูมิปัญญาชาวบ้านคือไม่มีเครื่องจักรมาใช้ในการทำงาน ต่อมาได้พัฒนาโดยการ นำเครื่องจักรเข้ามาใช้ ทำให้กลองยาวได้คุณภาพและมาตรฐานมากขึ้นจนเป็นที่ต้องการของ คณะกลองยาวด้านการแสดงวัฒนธรรมกลองยาว ปัจจุบันพบว่ามีความมากกว่า 15 คณะ สำหรับโอกาสในการแสดงกลองยาวนั้นพอสรุปได้ 2 ลักษณะ คือ แห่นำขบวนในงานบุญหรือ งานประเพณี แห่กัณฑ์หลอน แห่กฐิน แห่ผ้าป่า แห่นาค แห่ในงานรื่นเริงของแต่ละท้องถิ่น กับแสดงในโอกาสประกวดหรือแข่งขัน โดยเฉพาะงานประเพณีออนซอนกลองยาวชาวอำเภอลำปำปทุมของดี พื้นบ้านเป็นประจำทุกปี

คำสำคัญ : กลองยาว, วิถีวัฒนธรรม, อำเภอลำปำปทุม

Abstract

The results of the study revealed that the use of long drums in Wapipathum district, Maha sarakham province took place in the long past and was passed down to younger generation ever since. The use of or playing the long drums for competition at the district's annual Amazing Long Drum Playing Festival (On son klong yao chao Wapi khong

dee puen ban) began for the first time in 1996. The current situations and problems of using such instruments for cultural competition that affected economic, social and cultural aspects of the district under study. Currently, there were 4 groups of the long drum makers. The first group was Mr. Thiang Pintapakang. The rest were the groups of Ban Talard, Ban Kok, and Ban Chokkwang respectively. At the beginning, long drums were made quite roughly due to backward village technology. Later they adopted some machinery for making long drums with a fine and standard quality meeting the needs of most long drum cultural shows. There were more than 15 groups, the long drum players that offered 2 types of cultural shows. First, the cultural shows were performed on various Buddhist traditions, such as, the parades of kanlon, kathin, phapa, hanaga, sport events, local competitions; and second, the district's annual Amazing Long Drum Playing festival.

KEYWORDS : Long Drum, Cultural Ways, Wapipathum District

บทนำ

กลองยาวเป็นดนตรีในวัฒนธรรมร่วมระหว่างหลายประเทศที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้แก่ เขมร พม่า ไทยและลาว มีผู้รู้ได้เสนอเนื้อหาไว้ตามลำดับ วัฒนธรรมกลองเป็นเครื่องดนตรีประเภทตี มีลักษณะกลมกลวง จึงด้วยหนัง การใช้กลองในประเทศไทย นอกจากตีประกอบจังหวะและตีประกอบกับเครื่องดนตรีแล้ว ยังใช้เป็นเครื่องบอกสัญญาณในกรุงเทพมหานคร เมื่อสมัยก่อนมีกลองขนาดใหญ่ เล็กเรียงลงไปเป็นลำดับแขวนไว้ในหอกกลองชุดหนึ่งมี 3 ลูก ลูกแรกตีบอกเวลาย่ำค่ำของวัน หน้ากว้าง 82 เซนติเมตร ยาว 86 เซนติเมตร เรียกชื่อว่า “กลองย่ำสุริยศรี” ลูกที่สองตีบอกสัญญาณเมื่อเกิดเพลิงไหม้ หน้ากว้าง 60 เซนติเมตร ยาว 61 เซนติเมตร

เรียกชื่อว่า “กลองอัคคีพิณาศ” ลูกที่สามตีบอกสัญญาณเมื่อมีข้าศึกมาตีเมือง หน้ากว้าง 44 เซนติเมตร ยาว 46 เซนติเมตร เรียกชื่อว่า “กลองพิฆาตไพรี” (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2532) นอกจากนั้น กลองยังใช้ตีบอกสัญญาณในสถานการณ์ต่างๆ เช่น ใช้ตีรวมไพร่พลก่อนออกรบ ส่งสัญญาณให้ชาวบ้านมาประชุม ตีข่าวประกาศให้ชาวบ้านรับรู้ข่าวสาร (สุรัตน์ วรวงค์รัตน์, 2529) กลองมีหลายประเภทซึ่งคนโบราณตั้งชื่อไว้มากมายและตั้งชื่อสมมติขึ้นตามท้องถิ่นของตนเอง เพื่อให้ง่ายต่อการจดจำ เช่น ศาสนเกรีเป็นกลองที่ใช้ตีศาสนาสัญญาณ อัมมเกรี เป็นกลองที่ใช้ตีในพิธีกรรม นันทเกรีเป็นกลองที่ใช้ตีทำให้คนเปล็ดเพลิน (หนามคอม, 2536) กลองมีบทบาทต่อวิถีชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากการบรรเลงในประเพณีพิธีกรรม ตลอดถึงการละเล่นทั่วไป ซึ่งเครื่องดนตรีดังกล่าวเป็นเครื่องดนตรีที่ถือได้ว่า เป็นสิ่งสะท้อนถึงอารมณ์ความรู้สึกตลอดจนความเชื่อ และอุปนิสัยของชาวบ้าน เนื้อหาสาระของดนตรียังสามารถให้ทั้งสาระความรู้และความบันเทิง (เจริญชัย ชนโพธิ์โรจน์, 2526) ในสังคมชนบทของชาวอีสานสมัยก่อน ชาวบ้านพร้อมใจกันทำกลองขึ้นเพื่อนำไปถวายวัดในลักษณะเป็นการทอดผ้าป่ากลอง (นพรัตน์ บัวพัฒน์, 2542) กลองมีอยู่หลายชนิด เช่นกลองยาวหรือกลองหาง กลองตุ้มหรือกลองสองหน้า กลองตั้งหรือรำมะนา กลองกันตรึม หรือโทน และกลองเส็งหรือกลองกึ่ง จะเห็นได้ว่าวิถีชีวิตของคนอีสานจะมีความสัมพันธ์กับกลองที่เป็นเครื่องดนตรี และสื่อต่าง ๆ นอกจากจะให้ความบันเทิงใจแล้ว

กลองยาวในภาคอีสานเป็นกลองที่มีชื่อเรียกว่ากลองกันโล่งหรือกลองหาง หน้ากลองซึ่งด้วยหนังหน้าเดียว มีเชือกร้อยหนังหน้ากลองมัดติดกับตัวกลอง ลักษณะตัวกลองตอนท้าย จะมีลักษณะเรียวยาวมีหลายขนาด ตรงกลางกลองติดข้าวสุกผสมขี้เถ้าถ่วงเสียงกลองยาวให้น่าฟังยิ่งขึ้น กลองยาวใช้ตีนำขบวนแห่ในเทศกาลงานประเพณี 12 เดือน ได้แก่ เดือนอ้ายใช้กลองยาวบรรเลงในงานปีใหม่ เดือนยี่บรรเลงในขบวนแห่ผ้าป่าตามหมู่บ้านต่าง ๆ เดือนสาม เดือนสี่ใช้แห่กัณฑ์หลอนในงานบุญผะเหวด เดือนห้าใช้แห่ผ้าป่าสามัคคีในเทศกาลสงกรานต์ เดือนหกเดือนเจ็ดใช้กลองยาวแห่ในงานบวชและงานบุญบั้งไฟ เดือนแปดเป็นเทศกาลเข้าพรรษา ใช้กลองยาว

แห่งประเทศไทย ประชา เดือนสิบสองใช้กลองยาวบรรเลงในงานบุญกฐิน และงานลอยกระทง กลองยาวนิยมเล่นในภาคอีสานมีวิวัฒนาการที่แตกต่างกันตามยุคสมัย ระยะเวลาที่มีการช่วงชิงความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละจังหวัดมหาสารคามจึงถูกยืมยักกลองยาวขึ้นมาเป็นเอกลักษณ์ในช่วงกระตุ้นการท่องเที่ยวไทยเป็นต้นมา

จังหวัดมหาสารคามนิยมเล่นกลองยาวมาตั้งแต่อดีตทุกหมู่บ้านจะมีวงกลองยาวเป็นของตนเองเพื่อบรรเลงและใช้ในขบวนแห่งานประเพณี ต่อมามีการพัฒนาโดยการนำเครื่องดนตรีชนิดอื่นเข้ามา เช่น พิณ เบส และเครื่องดนตรีสากลมาบรรเลงร่วมตามความสามารถของผู้เล่นแต่ละวง สำหรับอำเภอวาปีปทุมเริ่มจัดงานออนซอนกลองยาว ชาววาปีของดีพื้นเมือง เมื่อ พ.ศ.2539 โดยมีนายสุรศักดิ์ ชาญยุทธ นายอำเภอในขณะนั้นเป็นผู้ริเริ่มจัดงาน เพื่อเผยแพร่การละเล่นกลองยาวของชาววาปีปทุม ให้รู้จักกันอย่างแพร่หลาย รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยว 2541 - 2542 (Amazing Thailand Year 1998 - 1999) ทางอำเภอจึงได้จัดงานต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีมีผู้ให้ความสนใจตามลำดับ งานนี้เป็นเทศกาลที่สำคัญในรอบปีที่ชาวอำเภอวาปีปทุมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นอย่างดีต่อเนื่อง โดยจะจัดงานราวเดือนธันวาคมของทุกปี เพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นการแข่งขันกลองยาวแบ่งออกเป็นประเภท ก ชิงถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ส่วนประเภท ข ประเภท ชิงถ้วยผู้ว่าราชการจังหวัด ศิลปะการแสดงกลองยาวในวิถีชีวิต จึงมีความจำเป็นในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่มีความจำเป็นต้องดำรงสืบทอดต่อไป

ความมุ่งหมายการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้กำหนดความมุ่งหมายไว้เพื่อศึกษา

1. ความเป็นของพัฒนาการกลองยาวชาววาปี
2. กลองยาวในวิถีวัฒนธรรมของชาวอำเภอวาปีปทุม

วิธีดำเนินการวิจัย

การทำวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยเลือกพื้นที่ อำเภอลำปุม ในฐานะที่เป็นแหล่งผลิตและจัดงานมหกรรมกลองยาวที่มีความเป็นยาวนานต่อเนื่อง ตลอดจนสร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดมหาสารคามและภาคอีสาน เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตชนิดไม่มีส่วนร่วม รวมทั้งการสนทนากลุ่ม ผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ ตลอดจนประชาชนทั่วไป จำนวน 68 คน นำข้อมูลที่ได้จัดหมวดหมู่เพื่อตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) สู่กระบวนการวิเคราะห์ตามความมุ่งหมาย นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาในความเป็นของพัฒนาการกลองยาวชาววาปี และ กลองยาวในวิถีวัฒนธรรมของชาวอำเภอลำปุม ผลการวิจัยพบว่า

1. พัฒนาการของกลองยาวและการละเล่นกลองยาว ของอำเภอลำปุม จังหวัดมหาสารคาม เกิดขึ้นมาสมัยใดไม่ปรากฏ แต่คงมีมาพร้อมกันกับชุมชนอันคู่กับวัฒนธรรมของผู้คนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐาน การละเล่นกลองมีความสัมพันธ์กับประเพณีในทางพระพุทธศาสนานิยมสืบทอดกันมาเรื่อยมา ก่อนที่จะกลายมาเป็นเทศกาลของอำเภอ ชาวบ้านเริ่มให้ความสนใจฟื้นฟู การเล่นและการผลิตกลองยาว คงมีสาเหตุมาจากการได้รับอิทธิพลจากแหล่งอื่น คือ บ้านหนองขุ่มดิน อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ส่วนบ้านโนนภิบาล อำเภอแกลง จังหวัดมหาสารคาม ได้ฝึกกลีลาท่าทางการตีและการฟ้อนจากบ้านหนองขาม อำเภอขามเฒ่า โดยมีพระครูสุนทรสาธุกิจ บ้านเสือโก้ก ให้การสนับสนุน ก่อนหน้านี้นิยมแข่งขันตีกลองยาวที่จังหวัดร้อยเอ็ด ในงานเฉลิมฉลองการก่อตั้งอำเภอศรีสมเด็จ ส่วนอำเภอลำปุมินายเที่ยง พินทะปะกัง ราษฎรท้องถิ่นที่มีความสามารถในการผลิตกลองยาวและก่อตั้งวงอย่างเป็นระบบ ต่อมาหลายหมู่บ้านนิยมนำมาขึ้นจึงเป็นแรงกระตุ้น

ให้มีการประกวดในงานออนซอนกลองยาวชาววาปีของดีพื้นบ้าน เมื่อปี พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา การละเล่นกลองยาวมีพัฒนาการออกเป็นสามช่วงคือ

1. ช่วงแรก ก่อน พ.ศ. 2475 การผสมวงไม่ตายตัวชาวบ้านนำมาตีประกอบ ขบวนแห่ในงานประเพณีก่อให้เกิดความสนุกสนานรำเรงชาวบ้าน จำนวนกลองยาว ไม่นแน่นอนแต่ไม่เกิน 6 ลูก นอกจากนั้นเป็นรำมะนาและฉาบหรืออย่างอื่นตามที่มี ผู้ริเริ่มสร้างสรรค์

2. ช่วงที่สอง ยุคเปลี่ยนแปลง พ.ศ. 2475 - 2539 การตีกลองอาศัยฐาน แบบดั้งเดิม ซึ่งใช้เป็นเครื่องดนตรีประกอบขบวนแห่งานประเพณีของท้องถิ่นแต่คง เป็นบุญที่สำคัญ เช่น บุญบวงสรวง บุญกฐิน ส่วนบุญบั้งไฟใช้กลองกิ่งและกลองเส็งตีในงาน แห่ วงกลองยาวที่มีการผสมวงคล้ายกับปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่ามีขึ้นใน การแข่งขันที่จังหวัดกาฬสินธุ์ แต่ปัจจุบันยังคงเหลือเฉพาะกลองยาวคณะบ้านหนอง ขาม ตำบลบึงอรั่ม อำเภอยางตลาด กาลต่อมากลองยาวคณะนี้จึงส่งอิทธิพลให้กับ คณะกลองยาวในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดมหาสารคามบางส่วน สมัยนั้นมีจำนวน กลองและจังหวะกลองมากขึ้น ต่อมาชาววาปียังมีการปรับปรุงการแต่งกายคือผู้ชาย นุ่งโสร่งไหมสวมเสื้อย้อมครามใช้ผ้าขาวม้าคาดเอวและโปกศีรษะ เครื่องดนตรี ประกอบด้วย กลองยาว รำมะนา ฉิ่ง ฉาบ และหมากกับแก้ว (กรับ) เครื่องประกอบ ทำนองอื่นเพิ่มขึ้น มีการนำพิณ คีย์บอร์ด บรรเลงเพลงลูกทุ่งและเพลงพื้นบ้านอีสาน รวมทั้งมีท่าฟ้อนประกอบอย่างเป็นทางการเป็นรูปแบบ

ภาพประกอบที่ 1 รูปแบบการตีกลองของอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

3. ช่วงที่สาม ยุคพัฒนา พ.ศ. 2539 - ปัจจุบัน หลังจากที่ย้ายจากอำเภอวาปีปทุม จัดงานออนซอนกลองยาวชาววาปีของดีพื้นบ้าน มีการบรรเลงกลองยาวแบบประยุกต์มากขึ้นโดยมีการนำพิณ คีย์บอร์ด กีตาร์เบสไฟฟ้า แซกโซโฟน หรือเครื่องดนตรีสากลอย่างอื่นเพิ่มเข้ามา ด้านกติกาการแข่งขันที่ถูกกำหนดไว้ 2 ส่วนคือ การตีจังหวะกลองธรรมดา และการตีกลองยาวแบบประยุกต์ การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีสดฉูดฉาดเป็นการออกแบบตามวิถีวัฒนธรรมความเข้าใจของความงามของชาวบ้าน ต่อมานักวิชาการผู้รู้ได้แนะนำกำหนดกติกาการแข่งขันจึงเห็นควรให้ใช้ผ้าพื้นเมืองแทนในการใช้ทำนองเพลงบรรเลงประกอบกลองยาวประยุกต์พบว่าใช้เพลงพื้นบ้านทำนองลำ เพลงลูกทุ่ง เพลงไทยเดิม และเพลงสากลผสมผสานอย่างลงตัว ส่วนการฟ้อนประกอบกลองยาวอาศัยพื้นฐานจากท่วงท่าในยุคเปลี่ยนแปลง มีการเคลื่อนไหวแปรขบวนสอดคล้องกับจังหวะและทำนอง นักตีกลองมีการต่อตัวหลายรูปแบบ การฟ้อนแบบประยุกต์สอดคล้องกลมกลืนกับทำนองเพลง มีลีลาท่าทางที่ดึงดูดความสนใจให้กับผู้ชม ในระยะนี้ทำให้วงกลองยาวได้หวนกลับมาเป็นที่รู้จักอีกครั้ง ผลคือมีการว่าจ้างให้ไปแสดงในงานเทศกาลบุญประเพณีในท้องถิ่นอื่น ปรากฏการณ์หนึ่งที่ทำให้มีการพัฒนารูปแบบการแสดงที่แปลกใหม่บนฐานชุดความรู้เดิมคือ การก่อตั้งวงกลองยาวศิลปอีสานซึ่งเป็นกลุ่มนิสิตที่เรียนด้านการดนตรีแสดงพื้นบ้านของวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วงนี้มีการพัฒนาทั้งจังหวะ ทำนอง ท่าฟ้อนประกอบในทุกๆปี ลักษณะนี้ทำให้เกิดการกระตุ้นและตื่นตัวปรับเปลี่ยนการแสดงของวงอื่นๆ ไปพร้อมกัน

สำหรับประวัติความเป็นมาของการจัดการแข่งขันกลองยาว นับตั้งแต่ พ.ศ. 2539 งานออนซอนกลองยาวชาววาปีของดีพื้นบ้าน ถือปฏิบัติสืบต่อกันมาทุกปีในที่สุดกลายเป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่ซึ่งชาวอำเภอวาปีปทุมและผู้คนใกล้เคียงได้เข้าร่วมการประกวดแข่งขันกลองยาวในระยะแรกคณะกรรมการได้แบ่งประเภทของการเล่นกลองยาวออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทกลองยาวอนุรักษ์หรือแบบโบราณเป็นการเล่นกลองยาวแบบดั้งเดิม ไม่มี เครื่องดนตรีสากลเข้ามาให้จังหวะประกอบ จะมีเฉพาะ กลองยาว รำมะนา ฉาบ ฉิ่ง พิณ กับแก้ว เป็นต้น การฟ้อนรำ และการ

แต่งกายเน้นแบบพื้นบ้าน และประเภทกลองยาวประยุกต์ เป็นการเล่นกลองยาวที่มีเครื่องดนตรีสากล ต่อมาเมื่อคณะกลองยาวหันไปนิยมเล่นกลองยาวประยุกต์มากขึ้นทำให้ไม่มีผู้มาสมัครกลองยาวแบบโบราณ ทางคณะกรรมการจึงได้ปรับเปลี่ยนเป็นการแข่งขัน โดยกำหนดให้กลองยาวทุกคณะตีกลองยาวแบบโบราณก่อน 5 นาที แล้วจึงแสดงกลองยาวประยุกต์ต่อไปอีก 15 นาที และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 เป็นต้นมาได้จัดการประกวดแข่งขัน ออกเป็น 3 ประเภท คือประเภท ก. แข่งขันเพื่อชิงถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภท ข. ชิงถ้วยผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม ประเภท ค. ชิงถ้วยนายอำเภอ สำหรับคณะกลองยาวประเภท ค. ยาวชนอายุไม่เกิน 12 ปี ปัจจุบันล้นเหลือไปเนื่องจากการควบคุมการฝึกซ้อมเป็นไปเป็นไปด้วยความยุ่งยาก การแข่งขันการละเล่นกลองยาวประสบผลสำเร็จได้อย่างต่อเนื่องเพราะมีเครือข่ายทางสังคมคอยให้ความร่วมมือ ซึ่งประกอบด้วย

1. ผู้นำ ซึ่งเป็นผู้นำระดับอำเภอ ระดับตำบล ระดับหมู่บ้าน
2. องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาลตำบลหนองแสง และองค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 15 ตำบลที่ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดงาน
3. หน่วยงานราชการและภาคเอกชน พ่อค้าประชาชนทุกฝ่าย ที่มีส่วนร่วมในการจัดงานทุกด้าน ทั้งกำลังทรัพย์ กำลังงาน และกำลังความคิด
4. ช่างผู้ผลิตกลองยาว โดยเฉพาะนายเที่ยง พิณทะปะกัง ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลสำคัญที่มีส่วนจุดประกายทำให้ผู้นำมองเห็นความสำคัญของการผลิตตลอดจนการละเล่นกลองยาว
5. คณะกลองยาวของตำบลต่างๆ ที่เข้าร่วมบางปีได้เชิญวงกลองยาวภายนอกอำเภอเข้าร่วม
6. ชาวบ้านในท้องที่อำเภอวาปีปทุมให้ความสนใจ โดยแต่ละครอบครัวมีการบริจาคสมทบทุนในการจัดงาน
7. องค์กรภายนอกเช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้สื่อข่าวสำนักต่างๆ ที่ช่วยประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่ยู่ออย่างกว้างขวางออกไป

8. ผู้เข้าร่วมงานจากถิ่นอื่นเมื่อเกิดความชื่นชอบจึงร่วมบริจาคสนับสนุนค่าใช้จ่ายในงาน

2. กลองยาวในวิถีวัฒนธรรมของชาวอำเภอบ้านฝาง สภาพปัจจุบันของแสดงกลองยาวนับตั้งแต่มีการกระตุ้นให้มีการจัดงานจึงส่งผลให้มีการก่อตั้งคณะกลองยาวมากขึ้น ในความเป็นจริงหลายวงเมื่อก่อกำเนิดและดำเนินมาได้ระยะหนึ่งจึงเลิกละทิ้งไปด้วยหลายสาเหตุ คือ ขาดทุนดำเนินการ ปัญหาการเศรษฐกิจครอบครัวยุคการศึกษาแล้วย้ายไปเรียนที่อื่น การขาดผู้สืบทอด และความขัดแย้งภายในวงซึ่งมีน้อยที่สุด นอกจากนี้ปรากฏการณ์ที่มีวงเกิดขึ้นในเขตอำเภอก็มีการตั้งวงภายนอกที่มีศักยภาพทางการแสดงทำให้สามารถแข่งขันได้รับรางวัลอย่างต่อเนื่องจึงทำให้คณะกลองยาวเกิดการตื่นตัวเกิดการก่อตั้งวงกลองยาวตามมาหลายคณะ โดยอาศัยองค์ประกอบวงที่เป็นไปตามเกณฑ์คือ 1) เครื่องดนตรีได้แก่ กลองยาว รำมะนา ฉาบ ซอ กั๊บแก๊บ และเครื่องดนตรีอื่นๆที่นำมาผสมวง 2) ผู้แสดง ได้แก่ ผู้ตีกลองยาวผู้เล่นดนตรี และผู้พ้อนรำ 3) การแต่งกาย คือ การแต่งกายของผู้ตีกลอง ผู้เล่นดนตรี และผู้พ้อนรำ ส่วนการแสดงในการแข่งขันแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือการตีกลองยาวแบบโบราณหรือแบบดั้งเดิม กับการแสดงกลองยาวแบบประยุกต์คือการนำดนตรีสากลหรือใช้เครื่องดนตรีอย่างอื่น ตลอดจนมีเครื่องขยายเสียงมาช่วยทำให้เสียงดังกังวานขึ้น สำหรับโอกาสในการแสดงกลองยาวในวิถีวัฒนธรรมของชาวบ้านฝางแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือใช้หน้าขบวนงานบุญหรืองานประเพณี เช่น แห่บุญบั้งไฟ แห่กฐิน แห่ผ้าป่า แห่นาค และแห่ในงานฉลองได้ตำแหน่งเลื่อนตำแหน่งของพระสงฆ์และข้าราชการ นอกนี้ยังปรากฏว่านำไปแห่เจ้าบ่าวเจ้าสาวในงานมงคลสมรส กรณีหนึ่งใช้ในโอกาสการประกวดหรือแข่งขันทั้งในภายในและภายนอกอำเภอ

ด้านปัญหาของผู้แสดง ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้เล่นดนตรีหากเป็นนักตีกลองยาวส่วนหนึ่งจะเป็นผู้สูงอายุ นักดนตรีเครื่องดนตรีทำนองและผู้พ้อนเป็นเด็กหนุ่มหรือเยาวชนในหมู่บ้านไม่ให้ความสนใจศิลปะการแสดงกลองยาวจึงเริ่มขาดการสืบทอด นอกจากนี้แล้วเยาวชนเมื่อจบเรียนจบมีการไปศึกษาต่อหรือไปทำงานหรือ

มีครอบครัวจึงเป็นการยุติโดยปริยายปัญหานี้ทุกคณะประสบเช่นเดียวกัน อนึ่งบางคนเมื่อวางที่ตนเองสังกัดล้มสลายแล้วถูกดึงตัวไปสังกัดกับคณะอื่น ด้านการผลิตกลองยาวในวิถีวัฒนธรรม เดิมที่จะผลิตเฉพาะคนที่มีใจรักเท่านั้น โดยเฉพาะนายเที่ยง พินทะปะกัง (เสียชีวิตแล้ว) ถือเป็นต้นแบบให้กับกลุ่มผู้ผลิตกลองยาว ได้ยึดเป็นแนวทางเนื่องจากอุปสรรคและน้ำเสียงได้มาตรฐาน จากการที่มีช่างกลุ่มผู้ผลิตกลองยาวอยู่ 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มนายเที่ยง พินทะปะกัง 2) กลุ่มผลิตกลองยาวบ้านตลาด 3) กลุ่มผลิตกลองยาวบ้านโคก 4) กลุ่มผลิตกลองยาวบ้านจอกขวางรูปทรงได้รับสืบทอดมาจากบ้านหนองชุมดิน อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด ในการผลิตกลองยาวยุคแรกจะใช้วิธีการผลิตแบบภูมิปัญญาชาวบ้านโดยการถากแล้วนำมาเกลึง (เสี้ยน) ต่อมาได้ไปศึกษาดูงานจากแหล่งผลิตกลองที่อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง เป็นเครื่องจักรกลแบบดัดแปลงใช้งานเฉพาะ หลังจากนายเที่ยง พินทะปะกัง เสียชีวิตลง จึงเหลือกลุ่มผลิตอยู่เพียง 3 กลุ่ม และได้ใช้แท่นคลึงแบบใหม่เข้ามาช่วยในการทำงาน คือเครื่องกลึง คว้าน และเจาะ ตลอดจนเครื่องเจียร จึงทำให้การทำงานประหยัดเวลาเกิดความสะดวกรวดเร็วและสวยงาม แนวโน้มการผลิตกลองยาวช่างส่วนใหญ่ในปัจจุบันเป็นผู้สูงอายุ จึงคาดว่าอาจไม่มีผู้สืบทอดเนื่องจากเยาวชนในชุมชนไม่ให้ความสนใจส่วนวัยแรงงานออกไปทำงานต่างถิ่น

ลักษณะการผลิตกลองยาว ช่างที่มีความชำนาญการในการใช้เครื่องมือและการคัดเลือกวัสดุที่จะนำมาใช้ทำกลองยาว ช่างจึงต้องเตรียมความพร้อมอยู่ 2 อย่าง คือ 1) การเตรียมเครื่องมือ ได้แก่ ขวาน มีด สิว ตลับเมตร กระดาษทราย แท่นกลึง เครื่องเจาะ เครื่องเจียร คีม เลื่อย 2) วัสดุในการทำกลองยาว ได้แก่ ไม้ หนัสน้ำกลอง เชือก กาวลาเท็กซ์ น้ำมันเคลือบเงา จากนั้นจึงได้ลงมือทำกลองยาวตามขั้นตอน โดยตัดไม้ให้ได้ขนาดพอเหมาะ คือมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 8-12 นิ้ว ความยาวประมาณ 1 เมตร เริ่มจากการใช้ขวานขึ้นรูปทรงหุ่นกลอง จากนั้นนำไปกลึงให้ได้รูปทรง เจาะโหล่งหรือกลองเสียงและขัดผิวให้เรียบ ทาสีขัดเงา แล้วนำหน้ากลองที่เตรียมไว้มาร้อยหุ้มหนังด้วยเชือกเข้ากับตัวกลองให้ตึง ปรับแต่งเสียงจนได้สำเนียงตามค่านิยมจึงถือว่าเป็นกลองยาวที่เสร็จสมบูรณ์

ภาพประกอบที่ 2 การผลิตกลองยาวในปัจจุบันของบ้านท่าเรือ
ตำบลตลาด อำเภอนายูง จังหวัดน่าน

แนวทางในการอนุรักษ์การผลิตกลองยาวในวิถีวัฒนธรรม กลุ่มผลิตกลองยาวมีจำนวนน้อย ถ้าเปรียบเทียบความต้องการของผู้คนไม่ว่าคณะกลองยาวที่เริ่มก่อตั้งตามหมู่บ้าน โรงเรียน หน่วยงานราชการที่การส่งเสริม การผลิตถือว่าไม่เพียงพอกับความต้องการ ทั้งนี้กลองยาวเป็นเครื่องดนตรีที่ถูกสร้างขึ้นจากภูมิปัญญามีขั้นตอนค่อนข้างยุ่งยากด้านรูปทรงและน้ำเสียงมีเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มจึงเป็นที่ต้องการของผู้ใช้ ด้านการอนุรักษ์เพื่อให้การผลิตได้คงอยู่ควรส่งเสริมให้แต่ละกลุ่มมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อเป็นทุนสนับสนุนค่าใช้จ่ายในส่วนต่างๆ ต่อมาคือแสวงหาแหล่งวัสดุวัตถุดิบโดยเฉพาะไม้ที่ทำหุ่นกลองคือไม้ขนุนเริ่มหายากมากขึ้น จึงควรอนุรักษ์พันธุ์ไม้ขนุนพื้นเมืองตลอดจนส่งเสริมให้มีการปลูกไม้ขนุนไว้ทดแทน รวมทั้งแสวงหาแนวทางนำไม้ชนิดอื่นที่สามารถมาผลิตได้มาใช้ทดแทน ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรในการผลิตให้มีความรู้ความชำนาญในการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีใหม่ที่จะช่วยลดขั้นตอนในการทำงาน ควรมีการถ่ายทอดความรู้ให้กับเยาวชนรุ่นใหม่หรือผู้ที่สนใจได้จนสามารถพัฒนาฝีมือในการการผลิตให้เป็นที่ยอมรับ ประการสุดท้ายควรมีการนำเทคโนโลยีสื่อสารเข้ามาประยุกต์ส่งเสริมด้านการตลาด

แนวทางการอนุรักษ์และการพัฒนาการแสดงกลองยาว ควรรักษาการผลิตกลองยาวแบบโบราณหรือแบบดั้งเดิมไว้ทั้งในด้านน้ำเสียงและจังหวะสิ่งสำคัญ

รองลงมาคือทำพ็อนประกอบและและการแต่งกายของผู้พ็อนควรมีผ้าพื้นเมืองมาใช้เพราะอีกด้านหนึ่งเป็นการส่งเสริมอาชีพของชาวบ้านไปในตัว ควรมีการรักษาขนบธรรมเนียมการไหว้ครู การเคารพครูผู้อาวุโส เคารพเครื่องดนตรีในฐานะเครื่องมือทำมาหากิน นอกจากนี้เครื่องดนตรีสากลที่นำมาผสมวงควรเลือกประเภทและทำนองที่เหมาะสมลงตัว ให้สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสาน

อภิปรายผล

กลองยาวเป็นดนตรีพื้นบ้านอีสานที่ยังนิยมเล่นในปัจจุบัน โดยเฉพาะในงานประเพณี ที่สำคัญของภาคอีสาน ขบวนการกลองยาวเป็นจุดที่เรียกความสนใจได้มากเพราะมีจังหวะและลีลาที่เร้าใจ พัฒนาการของคณะกลองยาวอำเภอวาปีปทุม มีพัฒนาการเป็นตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ ทับทิมทอง (2544) เรื่องสภาพการดำรงอยู่ของวงกลองยาวอำเภอวาปีปทุมช่วงแรก เป็นแบบไม่มีรูปแบบเกิดจากความมีนิสัยร่าเริงสนุกสนานของชาวบ้าน ผสมผสานกับความเชื่อและศรัทธาว่า การนำกลองยาวไปแห่ขบวนบุญประเพณี ช่วงที่สองเป็นแบบดั้งเดิมซึ่งใช้เป็นเครื่องดนตรีประกอบขบวนแห่งานประเพณีสำคัญของท้องถิ่น ผู้ตีกลองยาวนุ่งโสร่งไหมสวมเสื้อย้อมคราม ใช้ผ้าขาวม้าคาดเอวและโพกศีรษะ เครื่องดนตรีประกอบด้วย กลองยาว รำมะนา และฉาบ บรรเลงจังหวะเพลงพื้นบ้านอีสานยังไม่มีเครื่องดนตรี ที่ใช้บรรเลงทำนองเพลง และช่วงที่สามเป็นคณะกลองยาวประยุกต์เพื่อรับจ้างแสดงทั่วไป นอกจากนี้ผู้ตีกลองยาวเพิ่มมากขึ้นแล้ว ยังมีการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีฉูดฉาด นาวอร์แกน เบส กลองชุด 3 ใบ หรือพิณเป็นเครื่องดนตรีประกอบการบรรเลงเพิ่มขึ้น โดยใช้ทำนองเพลงพื้นบ้าน หมอลำ และเพลงลูกทุ่งผสมผสานกันไป รวมทั้งขบวนพ็อนสวยงามประกอบการแสดงกลองยาว อีกด้วย

การแข่งขันกลองยาว อำเภอวาปีปทุม ได้เริ่มจัดขึ้นครั้งแรกในงานออนซอนกลองยาว ชาววาปีของดีพื้นบ้าน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 และถือปฏิบัติสืบทอดกันมาทุกปีจนกลายเป็นประเพณี ที่ยิ่งใหญ่ซึ่งชาวอำเภอวาปีปทุมทุกคนภาคภูมิใจ เพราะถือเป็นเอกลักษณ์ของชาวอำเภอวาปีปทุม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียา หิรัญ

ประดิษฐ์ (2532) กล่าวถึง การแสดงพื้นบ้านมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของกลุ่มชาวบ้าน เพราะดนตรีและการแสดงมีบทบาททั้งใน ในฐานะที่เป็นสื่อบันเทิงของคนในสังคมให้ ผ่อนคลายจากความเหน็ดเหนื่อย ในการทำงาน และยังเป็นเครื่องประกอบในพิธีกรรม ทางศาสนา พิธีกรรมที่เกิดขึ้นแต่ละช่วงชีวิตของชาวบ้าน นับตั้งแต่เกิด จนกระทั่งตาย ดังนั้นชีวิตของชาวบ้านในสังคมไทย จึงมีความเกี่ยวข้องกับศิลปะและการละเล่น และการแสดงพื้นบ้านอย่างแยกไม่ออก ในการประกวดแข่งขันกลองยาวในระยะแรก คณะกรรมการ ได้แบ่งประเภทของการเล่นกลองยาวออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทกลองยาวอนุรักษ์หรือ แบบโบราณ เป็นการเล่นกลองยาวแบบดั้งเดิม ไม่มี เครื่องดนตรีสากลเข้ามาให้จังหวะประกอบ จะมีเฉพาะกลองยาว รำมะนา ฉาบ ฉิ่ง พิณ กับแก้ว เป็นต้น การพ้อนรำ และการแต่งกายก็เน้น แบบพื้นบ้าน และ ประเภท กลองยาวประยุกต์ เป็นการเล่นกลองยาวที่มีเครื่องดนตรีสากล เช่น ออร์แกน และ เครื่องดนตรีอื่น ๆ เล่นประกอบได้ ต่อมาเมื่อคณะกลองยาวหันไปนิยมเล่นกลองยาว ประยุกต์มากขึ้นทำให้ไม่มีผู้มาสมัครกลองยาวแบบโบราณ ทางคณะกรรมการจึงได้ ปรับเปลี่ยนเป็น การแข่งขัน โดยกำหนดให้กลองยาวทุกคณะตีกลองยาวแบบโบราณ ก่อน 5 นาที แล้วจึงแสดงกลองยาวประยุกต์ต่อไปอีก 15 นาที และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 เป็นต้นมา ได้จัดการประกวดแข่งขัน ออกเป็น 3 ประเภท คือ ประเภท ก. แข่งขันเพื่อชิงถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภท ข. ชิงถ้วยผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม และประเภท ค. สำหรับลุ่มเล็กไป

สภาพปัจจุบันของกลองยาว การละเล่น และการแข่งขัน พบว่ากลุ่มผู้ผลิต กลองยาว อำเภอกวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม มีช่างผู้ผลิตกลองยาว 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มนายเที่ยง พินทะปะกัง 2) กลุ่มผลิตกลองยาวบ้านตลาด 3) กลุ่มผลิตกลอง ยาวบ้านโคก 4) กลุ่มผลิตกลองยาวบ้านจอกขวาง ในการผลิตกลองยาวยุคแรก จะใช้วิธีการผลิตแบบภูมิปัญญาชาวบ้านคือไม่มีเครื่องจักรกลมาใช้ในการ ทำงาน แต่ปัจจุบันทุกกลุ่มผลิตได้ใช้เครื่องจักรเข้ามาช่วยในการทำงาน คือ เครื่องเจาะ เครื่องกลึง เครื่องเจีย ให้เป็นหุ่นกลอง นำไปกลึงให้ได้รูปทรง แล้วนำไปเจาะและขัด ผิวให้เรียบ ทาสีขัดเงา นำหนังหน้ากลองที่เตรียมไว้มาร้อยหุ้มกับตัวกลองให้ตึง

ก็จะได้กลองยาวที่เสร็จสมบูรณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ริญจวน อิศรานุวัฒน์ (2542) ที่ว่า ในการทำกลองยาวจะต้องจัดเครื่องมือให้พร้อม ซึ่งได้แก่ ไม้ เลื่อย หนักร้ว ขวาน มีด สี่ว เหล็กโค้ง (ง้อง) เหล็กกลิ้ง ตะไบขัด ท้องบั้ง (ตะไบหยาบ) จากนั้นจึงลงมือทำกลองยาว คือ เลือก ไม้ให้ได้ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางหน้ากลอง ประมาณ 22-24 เซนติเมตร ยาว 80-87 เซนติเมตร ถากให้เป็นท่อนกลอง นำไปเข้าเครื่องกลิ้งให้เกิดเสียงกลา แล้วขุดด้านในกลองให้เป็นโพรง ขัดผิวให้เรียบ ทาสีขัดเงา นำแผ่นหนังมาเจาะรูร้อยหุ้มกับตัวกลอง ใช้มีดขูดขนวัวออกให้เกลี้ยง ตกแต่งและทดสอบเสียงให้เสียงดังเท่ากันทุกใบ นำไปใช้ได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญโฮม พรศรี (2543) ที่ว่าช่างทำพิณในจังหวัดอุดรธานีแบ่งเป็นสองกลุ่มใหญ่ ๆ กลุ่มช่างแบบดั้งเดิม กับกลุ่มช่างแบบสมัยใหม่ กลุ่มช่างทำพิณทั้งสองกลุ่มนี้ มีองค์ประกอบในการทำพิณอยู่ 4 ประการคือ เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ การตรวจสอบคุณภาพ ด้านเครื่องมือ ส่วนใหญ่ เป็นเครื่องมืองานไม้ทั่ว ๆ ไป และบางชนิดนำมาดัดแปลงเพื่อให้สะดวก และเหมาะสมกับการใช้งาน ด้านวัสดุอุปกรณ์ ไม้ ที่ใช้ทำพิณ คือ ไม้ยอป่า พะยูง ไม้ขนุน และไม้เนื้อแข็งอื่น ๆ ส่วนการ ตรวจสอบคุณภาพ ต้องตรวจสอบคุณภาพวาระบบเสียงเพี้ยนและเสียงรบกวนต่าง ๆ มีหรือไม่ เมื่อนำไปเล่นจากการวิจัย พบว่า การก่อตั้งคณะกลองยาวขึ้นมาใหม่ หรือการยุบรวมเพื่อความ อยู่รอด เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น เช่นการก่อตั้งคณะกลองยาวคณะเพชรบัวทอง ของบ้านหนองบัวทอง ตำบลหัวเรือ อำเภอนายูง ก่อตั้งขึ้นมาเป็นเครือข่ายของคณะกลองยาว จอกขวางคำ โดยอาศัยความช่วยเหลือแนะนำหรือถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ การตีกลองยาว การเล่นดนตรี การฟ้อนรำ เพื่อประกอบในคณะกลองยาวให้ แบ่งปันช่วยเหลือกันในสังคม ผู้เล่นดนตรี หรือผู้ฟ้อนรำของคณะจอกขวางคำ ขาดไปก็ขอร้องคณะเพชรบัวทองมาช่วยได้ในโอกาสที่ออกรับงานแสดงทั่ว ๆ ไป เกิดเป็นเครือข่ายทางสังคมของคณะกลองยาว

สอดคล้องกับ แนวคิด ปุสดี มอนซอนและคณะ (2546) กล่าวถึงเครือข่ายทางสังคมในการพัฒนาว่า คือการสร้าง สัมพันธภาพทางสังคมในการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อยกระดับแนวคิดและกิจกรรมที่ทำร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อสังคมที่

ตนเป็นสมาชิกอยู่ สอดคล้องกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2541) ที่กล่าวถึงเครือข่ายทางสังคมที่มีการขยายตัวออกไปว่าเครือข่ายทางสังคมคือ สังคมแห่ง กัลยาณมิตร หรือเครือข่ายสังคมแห่งการเรียนรู้ (learning social network) โดยเครือข่ายสังคมจะต้องมีความสามารถในการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง หรือมีการขยายแนวคิด กระบวนการออกไปจึง จะสามารถปรับตัวให้อยู่ในดุลยภาพได้

การแข่งขันกลองยาวเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมกลองยาวให้ยั่งยืนและคงอยู่ตลอดไป เป็นทุนทางสังคมอย่างหนึ่งซึ่งเกิดจากการรวมตัวของกลุ่มคนเพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกันบนพื้นฐานความไว้วางใจ เชื่อใจ สายใยความผูกพันและวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคมไทย ร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปได้สอดคล้องกับ วรวิทย์ โรมรัตนพันธ์ (2548) กล่าวไว้ใน ทุนทางสังคม ว่า ทุนทางสังคมสามารถต่อยอดจากสิ่งที่มีอยู่ (ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม)หรือเป็นการเรียนรู้จากสิ่งใหม่ การเกิดทุนทางสังคมแม้จะเริ่มจากปัจจัยภายในแต่ก็ไม่ปฏิเสธปัจจัยภายนอกของบุคคลหรือกลุ่มคนบนหลักแห่งศีลธรรม โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การจัดสรรและกระจายทรัพยากรในหมู่สมาชิกอย่างเป็นธรรมอันจะนำไปสู่การสร้างพลังในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนให้ลุล่วงไปได้

การพัฒนาการตีกลองยาวแบบโบราณมาเป็นการตีกลองยาวแบบประยุกต์คือการแสดงกลองยาวที่มีเครื่องดนตรีสากล และเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ ที่หลากหลายเข้ามาใช้บรรเลงประกอบการตีกลองยาวเพื่อให้เกิดความครึกครื้น สนุกสนาน และเร้าใจ และที่สำคัญคือต้องมีเครื่องขยายเสียงเพื่อทำให้เกิดเสียงดังกังวาน เพิ่มความกระหึ่ม ครื้นเครง สนุกสนาน เป็นที่ชื่นชอบและประทับใจของผู้ชม ซึ่งการตีกลองยาวแบบประยุกต์ มีการพัฒนาหลายด้านคือ ดนตรี ได้ใช้เครื่องดนตรีที่หลากหลายเข้ามาช่วยในการผสม รวมทั้งเครื่องขยายเสียงเพื่อให้เสียงดังกังวาน จังหวะของกลองหรือดนตรี ได้พัฒนาโดยจังหวะของเพลงลูกทุ่งซึ่งกำลังเป็นที่นิยมอยู่ในยุคนั้น ๆ เข้ามาเล่นเพื่อเป็นการเพิ่มสีสันและเพิ่มความสุขสนุกสนานยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ สมิตรา ทองพูล (2554) การอนุรักษ์และพัฒนาพบว่า ควรส่งเสริมบุคลากรในการผลิตกลองยาวให้มีคุณภาพและหน่วยงานของรัฐควรเข้ามาให้การสนับสนุนในด้านเงินทุน

ควรจัดอบรมหลักสูตรการผลิตกลองยาวให้กับนักเรียน หรือผู้สนใจ ให้สถานศึกษา บรรจุวิชาช่างทำกลองยาวเข้าเป็นหลักสูตรการเรียน ควรจะมีการยกย่องหรือ ประกาศเกียรติคุณให้กับช่างทำกลองยาว ให้เป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่น และให้การ ส่งเสริมด้านการตลาด โดยจัดตั้งศูนย์ OTOP ประจำอำเภอวาปีปทุมขึ้นมาเพื่อ จำหน่ายกลองยาว และทำการประชาสัมพันธ์ วัฒนธรรมกลองยาว ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายทั่วไป ซึ่งอาจจะทำให้ช่างทำกลองยาวมีรายได้ที่มั่นคง การแสดงกลองยาวแต่ละคณะได้มีการประยุกต์และพัฒนารูปแบบการตีกลองยาวให้มีลีลา และเรียกร้องความสนใจให้กับผู้ชมมากยิ่งขึ้น เช่น มีการแปรขบวน และใช้เทคนิค แปลกๆ ในการตีกลอง แสดงท่าผาดโผน หรือต่อตัวหลายๆ ชั้น เป็นต้น ส่วนผู้พ้อง มีการประยุกต์ทำรำให้สอดคล้องกับจังหวะและทำนองของดนตรี ทำให้คนดู คนชม เกิดความประทับใจ และได้รับความนิยมมากขึ้น สอดคล้องกับทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ แนวทฤษฎีแฟรกเมติก (Pragmatic Theories) ซึ่งเป็นแนวทางที่มีผู้ชมเป็นแกน กลาง เน้นการเป็นกระบวนกร หรือการเป็นสื่อกลางดังนั้นงานศิลปะในแนวนี้จึงทำ หน้าที่เป็นสื่อกลางที่ทำให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งในตัวผู้ชมนั่นเองซึ่งสามารถใช้ เป็นหลักหรือแนวทางในการประเมินคุณค่าของงานศิลปะ การแสดงกลองยาวเป็น วัฒนธรรมการแสดงที่มีการแพร่กระจายจากแบบอย่างที่เขาสนใจโดย ช่วงระยะเวลาหนึ่งพบว่าการละเล่นกลองยาวของตำบลเสือโวกี้ เกิดจากการได้แบบ อย่างการตีมาจากจังหวัดร้อยเอ็ดในงานบุญบั้งไฟ ต่อมา มีการก่อตั้งหลายคณะ วัฒนธรรมการตีกลองยาวจึงแพร่หลายในอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ประเด็นดังกล่าวเป็นการแพร่กระจายวัฒนธรรม สอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่ กระจายทางวัฒนธรรม นิยพรรณ (ผลวัฒนธรรม) วรรณศิริ. (2540) ตามแนวคิดของ Boas กล่าวว่า วัฒนธรรมอาจจะเกิดและพัฒนาเสียก่อน ณ จุดเกิดแล้วแพร่กระจาย ตัวไปยังแหล่งอื่น รวมทั้ง การหยิบยืม (Borrowing) ทางวัฒนธรรมมากกว่าการสร้าง วัฒนธรรม (Invention) การแพร่กระจายวัฒนธรรมการตีกลองยาวได้แพร่กระจาย จากอำเภอวาปีปทุมสู่สถานศึกษาโดย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยนาฏศิลป์ และแหล่งอื่นตามลำดับ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จได้จากความกรุณา ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรชัย ศรีสารคาม ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม คณะกรรมการจัดงานออนซอนกลองยาว ชาววาปี สมาชิกวงกลองยาว ผู้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจน นิสิตที่ร่วมกิจกรรมจนงานวิจัยเสร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ

เอกสารอ้างอิง

- เจริญชัย ขนไฟโรจน์.(2526). การละเล่นพื้นเมืองของชาวอีสาน, ขอนแก่น : รุ่งเกียรติ.
 _____.(2526). ดนตรีและการละเล่นพื้นบ้านอีสาน. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- นิตยพรรณ (ผลวัฒนธรรม) วรรณศิริ. (2540) มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม. พิมพ์
 ครั้งที่ 1 พิมพ์ลักษณ์.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- บุญโฮม พรศรี. (2543). พัฒนาการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา
 จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประเวศ วะสี. (2541).ประชาคมตำบล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.
- บุสดี มอนซอน และคณะ. (2546).กรอบแนวคิดในการประเมินศักยภาพเครือข่าย
 สังคม. กรุงเทพฯ : เอกสารประกอบการประชุมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในการ
 ขับเคลื่อนโครงการวิจัยชีวิตสาธารณะท้องถิ่นน่าอยู่, สนับสนุนโดยสำนักงาน
 กองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ.
- ปรียา หิรัญประดิษฐ์. (2542). “ศิลปะการละเล่นและการแสดงพื้นบ้านในสังคมไทย”
 ใน ศิลปะการละเล่นพื้นบ้านของไทย. หน้า 1 – 74. นนทบุรี : มหาวิทยาลัย
 สุโขทัยธรรมาธิราช.
- รัฐจวน อิศรานุวัฒน์. (2542). กลองยาวของชาวอำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด.
 วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วรวิทย์ โรมรัตนพันธ์. (2548). ทunesทางสังคม. กรุงเทพฯ : โครงการเสริมสร้างการ
 เรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.

- สมบัติ ทับทิมทอง. (2544). **สภาพการดำรงอยู่ของคณะกลองยาวอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2532). “ร้องรำทำเพลง : ดนตรีและนาฏศิลป์ชาวสยาม,” ศิลปวัฒนธรรม ฉบับพิเศษ. หน้า 109-116, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมณเศศ.
- สุมิตรา ทองพล. (2554). **วัฒนธรรมกลองยาว : การแข่งขัน การอนุรักษ์ และพัฒนาเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุรัตน์ วราภรณ์. (2529). “เสียงกลอง ลายกลองอีสาน,” ศิลปวัฒนธรรม. 7(7) : 105- 113 ; พฤษภาคม.
- หนามคอม. (นามแฝง) (2534). “กลองยาว,” ศิลปากร. 34(6) : 50 ; มิถุนายน.